

Ministerstwo Sprawiedliwości

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

DKO-VI.053.1.2026
Dot. VII.603.6.2026.JRO
Warszawa, 09 czerwca 2026 r.

Pani
Anna BIAŁEK
Dyrektor
Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Dyrektor,

w odpowiedzi na pismo z dnia 22 maja 2026 r., dotyczące zasad przeprowadzania i oceniania części ustnej egzaminu sędziowskiego oraz zgłaszanych przez aplikantów sędziowskich zastrzeżeń co do przebiegu tego egzaminu, uprzejmie przedstawiam następujące wyjaśnienia.

Zgodnie z ustawą o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury¹ powołanie komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin sędziowski należy do kompetencji Ministra Sprawiedliwości. Pracami komisji egzaminacyjnej kieruje jednak – w sposób niezależny – jej przewodniczący, a decyzje komisji mają charakter autonomiczny, przy uwzględnieniu przepisów prawa regulujących przebieg egzaminu. Oznacza to, że Minister Sprawiedliwości nie jest uprawniony do ingerowania w indywidualne rozstrzygnięcia dotyczące ocen poszczególnych kandydatów, w szczególności do weryfikowania merytorycznej poprawności udzielonych odpowiedzi ani zmiany przyznanych punktów. W aktualnym stanie prawnym ustawodawca nie przewidział również środków zaskarżenia wyniku egzaminu zawodowego. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie przeprowadzania egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego² wyniki poszczególnych części egzaminu oraz wyniki egzaminu jako całości ustala i ogłasza komisja egzaminacyjna i żaden inny organ nie jest uprawniony do wykonywania czynności pozostających w jej wyłącznej kompetencji. Takie ukształtowanie kompetencji znajduje potwierdzenie w aktualnym orzecznictwie sądów administracyjnych (por. wyrok NSA z dnia 29 września 2017 r., sygn. akt I OSK 1582/16; wyrok WSA w Warszawie z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. akt VI SA/Wa 2432/11; postanowienie z 12 lutego 2026 r. sygn. akt III SA/Kr 1323/25 - orzeczenie nieprawomocne; postanowienie z 5 grudnia 2025 r., sygn. akt III SA/Kr 622/25 – orzeczenie nieprawomocne).

¹ ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz. U. z 2022 r. poz. 217 ze zm.

² rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego, Dz. U. z 2024 r. poz. 1637

Dla zapewnienia merytorycznej rzetelności i profesjonalizmu prac komisji do jej składu powoływani są sędziowie o uznanym dorobku orzeczniczym, naukowym i dydaktycznym, dający gwarancję należytego przeprowadzenia egzaminu pod względem merytorycznym i organizacyjnym. W pracach komisji uczestniczą także obserwatorzy, w tym obserwator wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości, którego zadaniem jest monitorowanie przebiegu egzaminu, kontrola zgodności działań komisji z przepisami oraz sporządzenie sprawozdania. Funkcja obserwatora ma charakter gwarancyjny: wzmacnia transparentność procedury przy jednoczesnym poszanowaniu niezależności komisji w zakresie merytorycznej oceny wiedzy zdających.

Szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminu sędziowskiego, w tym jego części ustnej, określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego. Przepisy tego rozporządzenia w sposób jednolity i wyczerpujący regulują zarówno organizację egzaminu, jak i prawa zdających (w tym czas na przygotowanie odpowiedzi, możliwość korzystania z aktów prawnych), a także system punktacji, zapewniając jednolite standardy wobec wszystkich kandydatów. Już na poziomie normatywnym ustawodawca zrezygnował więc z uznaniowości na rzecz precyzyjnych, powszechnie obowiązujących reguł, co służy realizacji konstytucyjnej zasady równego dostępu do służby publicznej.

Odnosząc się do podniesionej w piśmie kwestii niejasności kryteriów oceny części ustnej egzaminu, należy podkreślić, że § 26 ust. 1 zd. 2 rozporządzenia odsyła do § 22 ust. 2, który zawiera katalog kryteriów oceny zadań praktycznych. Odesłanie to oznacza, że ustawodawca wprost zdecydował o zastosowaniu – z odpowiednimi modyfikacjami wynikającymi ze specyfiki wypowiedzi ustnej – tych samych, obiektywnych kryteriów, które obowiązują przy ocenie części pisemnej. W konsekwencji, także w odniesieniu do części ustnej oceniane są w szczególności: prawidłowość identyfikacji i zastosowania przepisów prawa oraz dokonanej ich wykładni, prawidłowość ustaleń faktycznych i oceny dowodów, trafność rozstrzygnięcia oraz sposób formułowania wypowiedzi przez zdającego. Jedynym elementem, który nie znajduje zastosowania, jest kryterium prawidłowości konstrukcji orzeczenia, co wynika z charakteru egzaminu ustnego, w ramach którego projekt orzeczenia nie jest sporządzany.

Takie ukształtowanie przepisów prowadzi do dwóch istotnych konsekwencji. Po pierwsze, kryteria oceniania części ustnej nie mają charakteru zwyczajowego, lecz wynikają bezpośrednio z aktu normatywnego o powszechnie obowiązującym charakterze, co wzmacnia przewidywalność ocen i ogranicza ryzyko arbitralności. Po drugie, zastosowanie jednolitych kryteriów dla części pisemnej i ustnej pozwala na spójną miarę kompetencji praktycznych zdających w różnych formach egzaminu, co sprzyja zachowaniu równych standardów i ułatwia ocenę systemową funkcjonowania egzaminu.

Odnosząc się do poszczególnych pytań zawartych w piśmie z 22 maja 2026 r. uprzejmie wskazuję, co następuje:

Odpowiedź na pytanie 1 i 2 – liczba pism i ich zasadność

W latach 2023-2026 do Ministerstwa Sprawiedliwości wpłynęło sześć wystąpień zawierających krytykę przebiegu egzaminu sędziowskiego. Dwa z nich miały postać skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego na czynności komisji egzaminacyjnej, przekazanych przez Ministra Sprawiedliwości; w obu przypadkach Wojewódzki Sąd

Administracyjny w Krakowie wydał postanowienia o odrzuceniu skarg (sygn. III SA/Kr 622/25 oraz III SA/Kr 1323/25 – orzeczenia nieprawomocne).

Trzy kolejne wystąpienia, poza uwagami co do przebiegu samego egzaminu, zawierały postulaty wskazujące na potrzebę zmiany regulacji w zakresie ustalonych zasad punktacji i kryteriów oceny zadań/pytań egzaminacyjnych, a także propozycje zmian obejmujących warunki przeprowadzenia egzaminu. Ostatnie pismo stanowiło anonim, wyrażający niezadowolenie z egzaminu w 2025 r., który – zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków (Dz.U. Nr 5, poz. 46) – został pozostawiony bez rozpoznania z powodu braku danych identyfikujących wnoszącego.

Żadne z wymienionych pism nie zawierało na tyle konkretnych i weryfikowalnych zarzutów, aby mogły zostać zakwalifikowane jako skargi, których zasadność uzasadniałaby podjęcie indywidualnych działań wobec członków komisji egzaminacyjnej. Zgłaszane zastrzeżenia nie wskazywały na określone osoby, sytuacje ani wypowiedzi, lecz ograniczały się do ogólnych uwag lub szczątkowego przytoczenia zasłyszanych relacji innych zdających, nie stanowiąc zarazem wystarczającej podstawy do wszczęcia formalnych czynności. Zastrzeżenia dotyczące ocen punktowych sprowadzały się w istocie do polemiki z samym rezultatem egzaminu i subiektywną oceną własnych odpowiedzi, zwykle bez uwzględnienia, że Minister Sprawiedliwości nie posiada kompetencji do ingerowania w merytoryczną ocenę dokonywaną przez komisję egzaminacyjną ani do weryfikowania poprawności przyznanej punktacji.

Wymaga wskazania, że zarzuty na zachowania egzaminatorów, które pojawiły się w przestrzeni publicznej w 2025 r. zostały poddane wnikliwej ocenie przez obserwatora Ministra Sprawiedliwości uczestniczącego wówczas w egzaminie sędziowskim. W swoim sprawozdaniu wskazał on, że komentarze pojawiające się w mediach społecznościowych na temat rzekomych niestosownych wypowiedzi członków komisji nie znalazły potwierdzenia w rzeczywistym przebiegu egzaminu. W ocenie obserwatora przytaczane w mediach wypowiedzi były wyrwane z kontekstu i przeinaczone, co należy wiązać raczej z niezadowoleniem części osób, które uzyskały wynik negatywny, niż z realnymi naruszeniami standardów zachowania po stronie egzaminatorów.

Podkreślenia wymaga, że obserwatorzy Ministra Sprawiedliwości biorący udział w pracach komisji egzaminacyjnych na egzaminach sędziowskich w latach 2023-2026, w swoich corocznych sprawozdaniach konsekwentnie oceniali pracę członków komisji jako prawidłową i rzetelną. Nie odnotowano przy tym żadnych uwag dotyczących niestosownych wypowiedzi czy zachowań egzaminatorów, które mogłyby wskazywać na potrzebę podjęcia działań nadzorczych lub dyscyplinujących. Należy także zaznaczyć, że egzamin przeprowadzają doświadczeni orzecznicy, specjaliści w danych dziedzinach prawa, posiadający istotne doświadczenie dydaktyczne, w tym jako członkowie różnego rodzaju gremiów egzaminacyjnych, co dodatkowo wzmacnia gwarancje profesjonalizmu.

Odpowiedź na pytanie 3 – ponowne powoływanie członków komisji

W latach 2024-2026 Minister Sprawiedliwości powoływał w skład komisji egzaminacyjnej tę samą osobę jako specjalistę w zakresie zagadnień konstytucyjnych, ustrojowych, prawa Unii Europejskiej oraz międzynarodowej ochrony praw człowieka. Wobec tego członka komisji w 2024 r. wniesiono skargę do sądu administracyjnego na negatywny wynik egzaminu sędziowskiego, w której zarzuty sprowadzały się wyłącznie do polemiki

z oceną z odpowiedzi ustnej skarżącego dokonaną przez członka komisji, jako specjalistę z zagadnień ustrojowych – do kwestionowania której Minister Sprawiedliwości nie jest uprawniony. Jednocześnie skarżący nie wskazał innych okoliczności, które świadczyłyby o nieprawidłowościach w przebiegu egzaminu ustnego, zaś Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie odrzucił skargę (postanowienie z 5 grudnia 2025 r., sygn. akt III SA/Kr 622/25 – orzeczenia nieprawomocne). Wobec braku uzasadnionych zarzutów co do pracy tego członka komisji, a także biorąc pod uwagę jego doświadczenie dydaktyczne i specjalistyczną wiedzę, Minister Sprawiedliwości nie znalazł przeszkód do ponownego powoływania tej osoby w skład komisji w kolejnych latach.

Odpowiedź na pytanie 4 – zarządzenia dotyczące egzaminu ustnego

Minister Sprawiedliwości nie wydaje zarządzeń regulujących pracę komisji egzaminacyjnej, gdyż komisja jest gremium niezależnym, a jej pracami kieruje przewodniczący. Ustalenia dotyczące organizacji egzaminu, jego przebiegu oraz przyjęcia jednolitych kryteriów oceny zadań egzaminacyjnych są dokonywane przez członków komisji na jej posiedzeniach, w granicach obowiązujących przepisów rozporządzenia. Zgodnie z § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego, przewodniczący komisji wydaje zarządzenia o charakterze porządkowym i organizacyjnym. Wszystkie komunikaty i informacje publikowane są na stronie www.kssip.gov.pl (równocześnie stanowiącej BIP) w zakładce „Dla aplikantów” – „Aplikacja sędziowska” – „Egzamin sędziowski”, odrębnie w poszczególnych latach. Analogicznie publikowane są wszelkie informacje dotyczące warunków przeprowadzenia egzaminu prokuratorskiego. W związku z powyższym brak jest wewnętrznych zarządzeń Ministra Sprawiedliwości określających sposób przeprowadzania egzaminu ustnego, które mogłyby zostać udostępnione.

Odpowiedź na pytania 5 i 6 – protokoły i zastrzeżenia zdających

Zgodnie z § 29 rozporządzenia zarówno przebieg egzaminu jak i posiedzenia komisji są protokołowane, a protokoły posiedzeń komisji stanowią załączniki do protokołu przebiegu egzaminu. Zgodnie natomiast z § 30 niezwłocznie po zakończeniu egzaminu przewodniczący komisji przekazuje Dyrektorowi Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury protokół przebiegu egzaminu wraz z pełną dokumentacją. W praktyce protokół obejmuje m.in. informacje o miejscu i czasie przeprowadzenia poszczególnych części egzaminu, liczbie osób egzaminowanych, składzie komisji i obserwatorów oraz opis przebiegu egzaminu w kolejnych dniach, w tym odnotowanie ewentualnych incydentów (jak np. informacja o przypadkach zawieszenia łączności z serwerem na komputerach zdających) i uwag zgłaszanych komisji przez zdających.

Protokół nie zawiera treści pytań egzaminacyjnych ani szczegółowego zapisu zadawanych pytań uzupełniających, ponieważ powodowałoby to znaczące obciążenia organizacyjne związane ze spisaniem takiego protokołu oraz uczyniłoby dokument nieczytelnym. W załącznikach do protokołu znajdują się natomiast m.in. prace pisemne zdających z przyznaną punktacją oraz arkusze odpowiedzi z części ustnej, zawierające numer wylosowanego zestawu pytań oraz szczegółową punktację przyznaną za każde pytanie z zestawu.

Zdający mają możliwość zgłoszenia zastrzeżeń co do przebiegu egzaminu, a zgłoszone uwagi mogą i powinny zostać odnotowane w protokole. Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem,

w protokole umieszcza się informacje o wykluczeniu z egzaminu wraz z podaniem przyczyny, a analogicznie – informacje o rezygnacji zdającego (zob. § 13 ust 2).

Odpowiedź na pytanie 7 – obecność członków komisji na egzaminie ustnym

Podczas części ustnej egzaminu sędziowskiego wszyscy członkowie komisji, w tym specjaliści z poszczególnych dziedzin, przebywają na jednej sali. Zgodnie z § 14 rozporządzenia, w sali w której przeprowadza się egzamin, poza zdającymi mogą być obecni tylko członkowie komisji, obserwatorzy oraz osoby upoważnione przez przewodniczącego komisji, co stanowi dodatkową gwarancję transparentności.

Egzamin ustny w danym dniu rozpoczyna się zazwyczaj około godziny 8.00 i trwa nieprzerwanie do momentu zakończenia odpowiedzi przez ostatniego zdającego, przy czym organizacja pracy komisji zapewnia, że w czasie udzielania odpowiedzi przez kandydata nie dochodzi do sytuacji, w której egzaminator pozostaje sam na sali ze zdającym. Z uwagi na długość egzaminu możliwe są jedynie krótkotrwałe nieobecności pojedynczych członków komisji, wynikające z potrzeb fizjologicznych czy konieczności spożycia posiłku, jednak nie zdarzają się sytuacje, w których wszyscy pozostali członkowie komisji jednocześnie opuszczaliby salę podczas odpowiedzi jednego zdającego.

Zgodnie z § 24 zd. 1 rozporządzenia, część ustną egzaminu przeprowadzają poszczególne członkowie komisji, będący specjalistami z danej dziedziny prawa lub nauki pokrewnej, w obecności pozostałych członków komisji, co ma zapobiegać zarówno nieprawidłowościom, jak i samemu wrażeniu braku kontroli nad przebiegiem egzaminu. Z kolei § 26 przewiduje system punktowy, w ramach którego oceny rozwiązania przypadku dokonuje się w skali od 0 do 10 punktów, a oceny tej dokonuje członek komisji będący specjalistą z danej dziedziny.

Uzupełniająco należy wskazać, że ze sprawozdań obserwatorów Ministra Sprawiedliwości uczestniczących w pracach komisji egzaminacyjnych wynika, iż po dokonaniu indywidualnej oceny każdego zdającego przy poszczególnych stolikach, komisja – po zakończeniu egzaminu w danym dniu – przystępuje do wspólnych konsultacji i omówienia wyników. Służy to ujednoczeniu standardów oceniania oraz wychwyceniu ewentualnych rozbieżności, a w konsekwencji dodatkowo wzmacnia rzetelność i spójność całej procedury. Przedmiotowe konsultacje pełnią również funkcję gwarancyjną z punktu widzenia zdających: umożliwiają weryfikację, czy przyznane oceny pozostają adekwatne do poziomu wiedzy i umiejętności zaprezentowanych przez egzaminowanego aplikanta. W połączeniu z wymogiem obecności pozostałych członków komisji podczas egzaminu ustnego, system organizacji i pracy komisji minimalizuje ryzyko sytuacji, w których egzamin odbywałby się „w cztery oczy” lub w warunkach mogących budzić wątpliwości co do bezstronności i transparentności egzaminu.

Analizy systemowe i planowane zmiany

Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje szczegółową treścią wniosków aplikantów, które stanowiły podstawę wystąpienia do Rzecznika Praw Obywatelskich i skutkowały pismem z 22 maja 2026 r. Należy jednak podkreślić, że sygnalizowane w debacie publicznej oraz w korespondencji kierowanej do Ministra uwagi – w szczególności dotyczące przejrzystości kryteriów oceniania, rozkładu punktacji, braku formalnych środków zaskarżenia wyniku egzaminu, braku rejestracji części ustnej oraz konstrukcji systemu punktowego – są Ministerstwu Sprawiedliwości znane i od dłuższego czasu stanowią

przedmiot pogłębionych analiz prowadzonych na poziomie systemowym. Analizy te obejmują również dane statystyczne, takie jak wskaźniki zdawalności, rozkład wyników oraz powtarzające się obszary trudności, i są prowadzone w ścisłej współpracy z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury w ramach prac nad doskonaleniem systemu kształcenia i egzaminowania.

W oparciu o dotychczasowe doświadczenia oraz zgłaszane postulaty podejmowane są działania ukierunkowane na wzmocnienie gwarancji rzetelności systemu egzaminowania. Przykładem takich działań jest wprowadzenie, począwszy od 2027 r., trzeciego terminu egzaminu zawodowego jako dodatkowej szansy dla osób, które nie uzyskały wyniku pozytywnego w dwóch pierwszych terminach. Rozwiązanie to ma na celu ograniczenie ryzyka, że pojedyncze niepowodzenie egzaminacyjne przekreśli efekty kilkuletniego procesu kształcenia i praktycznego przygotowania do zawodu.

Dodatkowo, przy Ministrze Sprawiedliwości działa Komisja Kodyfikacyjna Ustroju Sądownictwa i Prokuratury, w ramach której w dniu 4 lutego 2026 r. powołano Zespół Problemowy do spraw zreformowania zasad dostępu do urzędu sędziego, obejmujący również zagadnienia egzaminu sędziowskiego. Zadaniem Zespołu jest kompleksowa rewizja obecnie funkcjonującego modelu, a następnie przygotowanie propozycji zmian o charakterze systemowym, tak aby zapewnić – przy zachowaniu wysokich wymogów merytorycznych – większą przejrzystość i spójność, a także społeczną akceptowalność procedur egzaminacyjnych.

Z wyrazami szacunku

Małgorzata Kosicka

Zastępca Dyrektora

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

/podpisano elektronicznie/